

АНТИКОНКУРЕНТНІ РИНКОВІ СПОТВОРЕННЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА РИНКОВИХ ДИСБАЛАНСІВ

Панченко В.Г.

кандидат історичних наук, докторант

Маріупольського державного університету

Антиконкурентні ринкові спотворення (АКРС) передбачають дії уряду, спрямовані на лобювання інтересів окремих суб'єктів господарювання, внаслідок чого останні отримують або зберігають штучну конкурентну перевагу перед своїми конкурентами незалежно від їх резидентності. До них зараховуємо [1, с.377-379]:

1. Правила, що обмежують кількість та діапазон постачальників. До них належать надання ексклюзивних прав компанії для надання послуг або продуктів; вимоги щодо ліцензування; обмеження можливостей державних закупівель; географічні обмеження на здатність фірм постачати товари чи послуги, інвестиційний капітал чи робочу силу; і передача виняткових прав уряду на постачання товару або надання послуги. В межах цієї категорії вхідні обмеження є найбільш поширеним джерелом скарг іноземних та вітчизняних фірм. Вхідні обмеження можуть набувати форми прямих заборон або непрямих обмежень, таких як стандарти якості, правила сертифікації, вимоги до достатності капіталу для банків та інших адміністративних або бюрократичних бар'єрів. Вхідні обмеження можуть не тільки забезпечувати ринкову владу і обмежити вихід успішних фірм, а й гальмувати реалізацію економії від масштабу і перешкоджати інвестиціям. Державні або місцеві правила, які обмежують вхід на субнаціональному рівні, в зв'язку з цим можуть виявитися особливо згубними і гальмувати економічне зростання, оскільки вони зменшують добробут споживачів.

2. Правила, що обмежують спроможність постачальників конкурувати. Такі правила можуть набувати форми будь-чого, що

зменшує інтенсивність конкуренції між фірмами. Наприклад, між фірмову конкуренцію можуть ослабити правила, що обмежують рекламу. Деякі країни накладають обмеження на пряму споживчу рекламу, що обмежує споживчі відомості про продукти та послуги та може заблокувати споживачі переваги на основі недосконалої інформації. Це може особливо позначитися на нових іноземних учасниках, які прагнуть отримати добру репутацію на новому ринку. Деякі нормативні акти, що встановлюють підвищені стандарти на продукцію, яка виробляється успішними вітчизняними компаніями, можуть так само підвищити витрати вітчизняних фірм порівняно з новими закордонними учасниками.

3. Правила, що зменшують стимул постачальників конкурувати. Деякі регуляторні структури можуть призвести до утворення картеля, або можуть ослабити чи усунути стимули для конкуренції в інший спосіб. Це може статися, наприклад, коли уряд звільняє певну групу фірм (таких як державні компанії) від національних законів про конкуренцію або накладає обмеження, що різко підвищує витрати споживачів на процес переходу від одного постачальника до іншого.

4. Правила, що обмежують вибір та доступні відомості для споживачів. Є багато типів правил такого роду. Деякі з них пов'язані з обмеженнями реклами. Інші належать до систем саморегуляції та корегування, де регуляторний тягар лягає на самих учасників ринку через добровільні системи регулювання.

5. Правила, що застосовуються до державних підприємств. У багатьох юрисдикціях уряди надають спеціальні субсидії чи правові привілеї (наприклад, звільнення від дії законодавства про конкуренцію) державним підприємствам. Крім того, регуляторні системи часто орієнтуються на користь конкретного громадянина-лідера на ринку або провідної технології. Така хибна практика штучно спотворює ефективність конкуренції і може закріпити або зосередити монопольну владу в руках

лобійованих підприємств. Крім того, АКРС можуть мати форму податкового законодавства, яке надає переваги обраним компаніям шляхом імплементації регуляторних і примусових дій (наприклад, рішення природоохоронних органів, рішення урядових органів стосовно напрямів інвестицій або стандартів виробництва, звільнення від дозволів на будівництво та переваги у державних закупівлях) [2, с.67].

АКРС включають: державні обмеження, які спотворюють ринки і зменшують конкуренцію; часткові антиконкурентні заходи, які, за мовчазної підтримки урядів, мають суттєвий вплив на торгівлю за межами юрисдикції, що накладає обмеження на торгівлю. Найбільш згубними АКРС є ті, що штучно змінюють базову вартість між конкуруючими фірмами. Такі зміни вартості мають масштабний і моментальний вплив на частку ринку, а отже на міжнародні торгові потоки. Зі зростанням інтернаціоналізації торгівлі АКРС не тільки зменшують внутрішній споживчий добробут, а й, передусім, можуть мати шкідливий вплив на іноземні підприємства, які прагнуть займатися бізнесом у країні, що запроваджує обмеження.

До того ж, країни походження постраждалих іноземних підприємств не можуть застосовувати свої закони про конкуренцію екстериторіально, щоб вплинути на такі обмеження. Оскільки АКРС не були обмежені ініціативами лібералізації міжнародної торгівлі, вони становлять серйозний виклик глобальному покращенню добробуту шляхом зменшення потенційної торгівлі та можливостей інвестування [5, с.58].

Дії, спрямовані на викривлення конкуренції, можуть включати:

- 1) закони, нормативно-правові акти, а також судову практику, спрямовану на повне усунення конкуренції;
- 2) закони, нормативно-правові акти, а також судову практику, які лише зменшують конкуренцію;
- 3) закони та норми, які по-різному застосовуються до різних фірм, а також регуляторні пільги для деяких суб'єктів;

- 4) дисбаланси, спричинені діяльністю державних підприємств;
- 5) дії або бездіяльність антимонопольних установ;
- 6) антиконкурентну державну допомогу [3, с.26].

Отже, ринкові дисбаланси внаслідок несправедливої конкуренції(РДНК) – це такі заходи або регуляторні норми, які створюють додаткові конкурентні переваги окремим учасникам ринку за рахунок інших. Така ситуація виникає, коли уряд запроваджує заходи, спрямовані на подолання несправедливої конкуренції або неефективних ринкових механізмів, однак через неправильне їх використання лише шкодить загальному добробуту населення. Ринкові дисбаланси внаслідок несправедливої конкуренції є наслідком обмежень, що можуть виникнути через дії уряду, спрямовані на несправедливий розподіл конкурентних переваг серед суб'єктів національного господарства.

Список використаних джерел

1. Панченко В. Глобальні виміри неопротекціонізму: теорія і практика / В. Г. Панченко. – К.: Аграр Медіа Груп, 2018. – 618 с.
2. Панченко В.Г. Прихований протекціонізм як виклик регулюванню міжнародних економічних відносин / В.Г. Панченко // Економіка і держава. — №2 (лютий). — 2018. — с.66-71.
3. Панченко В.Г. Критичний аналіз підходів до моніторингу протекціонізму: ідентифікація форм прояву неопротекціонізму в економічній політиці / В.Г. Панченко // Економіка і держава (SIS, IndexCopernicus, GoogleScholar). — №3 (березень). — 2018. — с.22-28
4. Резнікова Н.В. Теоретико-методологічні підходи до визначення природи економічних дисбалансів в контексті кризових потрясінь. – /Н.В. Резнікова // Вісник Донецького національного університету. Серія В. Економіка і права. №1. – 2012. – С. 177-184
5. Резнікова Н.В. Економічна незалежність країн в умовах глобальних трансформацій / Н.В.Резнікова — К. АграрМедіаГруп,2018. — 460 с.

6. Резнікова Н.В. Економічні виклики нео-залежності: конфлікт інтересів в умовах глобальної взаємодії /Н.В. Резнікова // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право): наук.журн. – К.: НАУ, - 2013. №1. - С.181-187.
7. Рилач Н. М. Зовнішня торгівля України: сценарії інтеграції / Наталія Михайлівна Рилач. // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – №103. – С. 80–83.
8. Рилач Н. М. Європейський інноваційний союз в глобальних інноваційних процесах / Наталія Михайлівна Рилач. // Вісник КНУ Міжнародні відносини. – 2015. – №1. – С. 39–43.
9. Рилач Н. М. Інституційний механізм поглиблення науково-технологічного співробітництва між Україною та Європейським Союзом як частина Угоди про асоціацію / Наталія Михайлівна Рилач. // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2009. – С. 10–15.